

Η ΥΠΕΡΕΙΑ ΕΝ ΦΕΡΑΙΣ¹

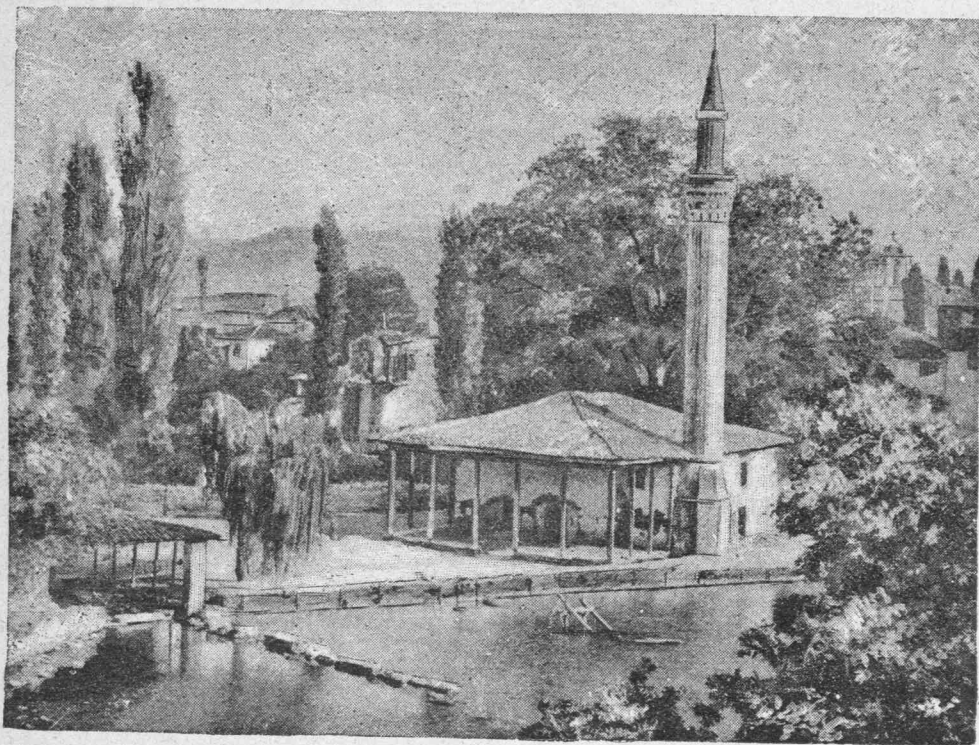
Δεξιόθεν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ Βελεστίνου εἰς τὸ πόλισμα φέουσι τᾶφθονα ὕδατα τῆς Ὑπερείας. Ἐπὶ τοῦ διαγράμματος τοῦ χαραχθέντος ὑπὸ τοῦ Ῥήγα εὐρηται ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἡ ἐπιγραφή «Μύλοι με μαρμαρόκτιστα ὑδραγωγ[εῖα].» Σημειοῦνται δὲ δι' ἀστερίσκων δεκατρεῖς τοιοῦτοι μύλοι. Ἦτο δὲ φυσικώτατον νὰ γείνη ἐκ παλαιῶν χρόνων χρῆσις τῶν ἀειρρόων τῆς φεραίας πηγῆς ναμάτων πρὸς κίνησιν μύλων. Καὶ πράγματι ἦδη ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος εὐρίσκουμεν ἀναφερόμενα τὰ λεγόμενα *μυλοτόπια* τοῦ Βελεστίνου², ἅτινα βῆτως ἀναγράφεται, ὅτι ἦσαν ἐξ ἀμνημονεύτων

νησιν τῶν μυλώνων, οἵτινες πιθανώτατα ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔκειντο ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Οἱ ὅχαιοι δ' ἔκεινοι εὐρίσκοντο πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀκόμη κατὰ χώραν ὡς τὸ πλεῖστον, ὡς δικαιούμεθα νὰ εἰκάζωμεν ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ χάρτου σημειώματος τοῦ Ῥήγα. Καὶ σήμερον δ' ἔτι εὐρηται τεμάχια ἐσκορπισμένα περὶ τοὺς μυλῶνας καὶ τοὺς κήπους συμφώνως πρὸς τὴν βεβαιώσιν τῶν ἐγχαρίων. Ἄν δ' ἀποβλέψω εἰς τὸ περίτεχον τῆς κατασκευῆς τῶν ἀποκουσμάτων, ὅσα ἔτυχε νὰ ἴδω, ἰδίως παρ' αὐτὴν τὴν Ὑπερείαν κρήνην, ἦσαν ταῦτα κατασκευάσματα τῶν καλῶν τῆς ἀρχαιότητος χρόνων, καὶ μετὰ θάρρους δύναμαι νὰ εἰκάζω, ὅτι τὰ ὑδραγωγεῖα ἔκεινα εἶχον κατασκευασθῆ περὶ τὸν τέ-

κρίνωμεν ἐκ τῶν περισωθέντων τεμαχίων, μεγάλοι μαρμαρίνοι ὀγκόλιθοι, ἐπιμελῶς κατεργασμένοι καὶ λελεασμένοι, φέροντες βαθεῖαν πρὸς τὰ ἔσω κοιλότητα, δι' ἧς ἔρρεε τὸ διαυγές τῆς κρήνης ὕδωρ, ἀσκεπτεῖς δὲ μένοντες πιθανῶς ἄνωθεν. Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ ὑδραγωγεῖον τῶν ἀρχαίων Φερῶν. Οἱ δὲ ὑπὸ τῶν περισσῶν ἐκείνων ὑδάτων κινούμενοι μύλοι, ὄντες μέχρι πρὸ τριῶν ἐτῶν ὅσοι καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ῥήγα, δὲν χρησιμεύουσι νῦν πάντες πρὸς ὃν τότε καὶ ἐν νεωτέροις χρόνοις σκοπόν. Εἰς τὸ σύριγμα τοῦ πλησίον τοῦ Βελεστίνου διερχομένου σιδηροδρόμου ἀνταποκρίνεται τὸ σύριγμα τοῦ ἀτμομύλου, ὃν ἴδρυσαν ἐν τῷ πόλισματι βραχύν χρόνον μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας δύο εὐφυεῖς Ἀργεῖοι, οἱ ἀδελφοὶ Γιαννόπουλοι, ὃν ὁ ἕτερος εἶνε σήμερον καὶ δήμαρχος Φερῶν. Ἡ δ' εἰσαγωγή τοῦ ἀτμοῦ κατέστησε μὲν ἀχρήστους τοὺς πλείστους τῶν ὑδροκινήτων ἐκείνων μύλων τοῦ Βελεστίνου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη καὶ νὰ μεταιώσῃ τὴν πρὸς ἄλλους σκοποὺς χρησιμοποίησιν τοῦ ἀφθόνου ὕδατος· διότι τινες τῶν μύλων, ἐκμισθωθέντες ὑπὸ ἐπινοητικῶν Πελοποννησίων ἢ Μακεδόνων, μεταβλήθησαν εἰς ἐργοστάσια, ἐν οἷς κατασκευάζονται σκουτιὰ ἢ διαπρίονται ξύλα.

Ἀκολουθῶν δὲ τις τὸν βρῦν τῶν ὑδάτων ἢ βαιῶν διὰ τῆς εὐθῆ εἰς τὸ Βελεστίνον ἀγούσης λεωφόρου φθάνει μετὰ πορείαν ὀλίγων λεπτῶν εἰς τὸ ἐπιφανέστατον σημεῖον τῆς πολιχνῆς, τὴν Ὑπερείαν κρήνην, ἧτις καὶ τῶν ἀρχαίων Φερῶν κατεῖχε τὸ μέσον κατὰ τὸν γεωγράφον Στράβωνα¹. Ὑπερείαι ἀπὸ Ὑπέρητος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐκαλοῦντο πολλαὶ πηγαὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τὴν δὲ τῶν Φερῶν εὐρίσκουμεν ἀναφερομένην τὸ πρῶτον κατὰ τὸν πέμπτον π. Χ. αἰῶνα παρά τῷ Πινδάρῳ² καὶ τῷ Σοφοκλεῖ³. Ἐσφαλμένως δ' ὑπετέθη ὑπὸ τινων, ὅτι ἀναφέρεται ἦδη ἡ φεραία Ὑπερεία ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου.

Ἐπειδὴ δὲ παρά τε τῷ Πινδάρῳ καὶ τῷ Σοφοκλεῖ ἡ Ὑπερεία προσονομάζεται *κρήνη*, δικαιοῦμαι, πιστεύω, νὰ ἐκφράσω τὴν εἰκασίαν, ὅτι ἦδη ἔκτοτε τὸ θεοφιλέστατον *νάμα*, ὡς ἐκάλετο τὸ ὕδωρ αὐτῆς ὁ Σοφοκλῆς, δὲν ἐχύνετο εἰκῆ ἀπὸ τῶν βράχων, ἀλλ' ὁ ἔκρος τῶν ὑδάτων ἐγίνετο ἀπὸ κρουσῶν τεχνητῶν. Κατὰ ταῦτα δὲ ἡ τέχνη συνετέλεσεν εἰς ἐπαύξεισιν τῶν ἀπὸ τῆς πηγῆς θελγῆτρων ἦδη πρὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν Φεραῖς τυραννίδος. Ἴσως δὲ οἱ τυράννοι οἱ κατὰ τὰνωτέρω ῥηθέντα κατασκευάσαντες τὰ λιθόκτιστα ὑδραγωγεῖα περικόσμησαν καὶ τὴν λίμνην τὴν ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς κρήνης σχηματιζομένην, περιβαλόντες αὐτῆς τὰς ὄχθας δι' ἐντέχνου κρηπιδώματος, οἷον πάντως πρέ-

Η Ὑπερεία

χρόνων ἀφιερωμένα ὑπὸ τῆς βυζαντιακῆς βασιλείας εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Δημητριάδος, εἰς ἣν ὑπέκειτο ὁ Βελεστίνος. Καὶ τὰ μὲν μαρμαρόκτιστα ὑδραγωγεῖα τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Ῥήγα ἦσαν πάντως λείψανα τῆς ὑδραυλικῆς μερίμνης τῶν ἀρχαίων, δις χε- τευσάντων τὰ ὕδατα τῆς Ὑπερείας πρὸς ἄρδουσιν τῶν κηπίων τῶν Φερῶν καὶ κί-

ταρτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, κατὰ τοὺς χρόνους δὴλα δὴ τῆς ἀρχῆς τῶν τυράννων τῶν Φερῶν, περὶ ὧν θὰ εἴπωμεν κατωτέρω. Ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς δυνάμεθα νὰ

κόπων, ἐξόδων τε καὶ ἀναλωμάτων αὐτοῦ ἐκβάθρων αὐτῶν ἀνεγείρη μυλιῶν ἐργαστήριον, καὶ καθέξει τοῦτο ἡ, ὡς εἴρηται, τοιαύτη μονὴ τοῦ Προδρόμου ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως ὡς οἰκίον αὐτῆς κτήμα ἀτελὲς πάντη καὶ ἐλεύθερον καὶ ἀκαταδούλων ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξης καὶ μέχρις ἂν τὸ πᾶν ὁ ἥλιος ἐφορᾷ τὸ γὰρ ἀπαξ ἀφιερῶθῃ τῷ Θεῷ οὐ δουλοῦται ὑπὲρ μνημοσύνην τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων βασιλέων τῶν ἀφιερῶτων τῶν δηλωθέντων μυλοτοπίων καὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ εὐτελοῦς ἀρχιερέως Μιχαὴλ τοῦ Δημητριάδος]. Ἴδε τὸ Ἐκδοτήριον γράμμα τὸ ἐκδοδομένον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. CCXXXVII ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς ἐν Ταυρίνῳ βιβλιοθήκης (Pasini Codices manuscripti bibliothecae regii Taurinensis Athenaei. Taurini. MDCCXLIX Τόμ. Α' σ. 322, μγ') ἐν τοῖς τοῦ Miklosich καὶ Müller Acta et diplomata Graeca medii aevi. Vindobonae. 1871 Τόμ. Δ' σ. 423 κ. ἐ.

¹ Ἀπόσπασμα τῆς ἐν τῷ Παρνασσῷ ἀναγνωσθείσης μελέτης τῆς ἐπιγραφομένης «Ἡ πατρὶς τοῦ Ῥήγα».

² Μιχαὴλ Πανάρετος ὁ ἐπίσκοπος Δημητριάδος δωρεῖ εἰς τὴν κατὰ τὸ θέμα Δρυανοβαίνης ἐν Θεσσαλίᾳ πατριαρχικὴν μονὴν τοῦ τιμίου Προδρόμου τῆς Νέας Πέτρας ἀπὸ τῶν ὄλων μυλοτοπίων, ὧν κέκτεται καὶ δεσπόζει καὶ νέμεται ἐξ ἀμνημονεύτων ἦδη χρόνων ἡ κατ' ἐμὲ ἀγιοτάτη ἐπισκοπὴ Δημητριάδος ἐν τῷ θεματι τοῦ Βελεστίνου διακειμένων μυλοτοπίων ἐν, οἷον ἀρεσθῆ καὶ ἐκλέξεται ὁ διαληφθεὶς πανευγενέστατος Κομνηνὸς κῆρ Ἰωάσαφ ὁ Μαλιασηνός, ὁ κτήτωρ τῆς, ὡς εἴρηται, σεβασμίας καὶ ἱερᾶς μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου, ὡς ἂν δι' οἰκείων

¹ «Ἡ δ' Ὑπερεία κρήνη ἐν μέσῳ ἐστὶ τῇ Φεραίων πόλει». Στράβωνος ©, 439.

² Πινδάρου Πυθ. IV, 221.

³ Σοφοκλεῖς παρὰ τῷ σχολιαστῇ Πινδάρου αὐτόθι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἰλιάδος Δ 1—90, μετάφρ. Ἰακώβου Πολυλά. Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ Γρ. Ξ.
Οἱ πέντε ἀδελφές τῆς Γιόρκης, διήγημα Κ. Ντίκενς, μετάφρ. Ξενητεμένου.
Ἡ Ὑπερεία ἐν Φεραῖς, ὑπὸ Σπ. Π. Λάμπρου. Λευκὰ τραγούδια: Ψυχὴ καὶ ὄνειρα, συνθέντον, ὑπὸ Μ. Α. Μαλακάση.
Πεζὰ ποιήματα: Δυὸ εἰκόνες, ὑπὸ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη.
Ἐξ ἀναγνώσεων: Ἡ γένεσις τοῦ Φάουστ. Σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς: Καταναγκαστικὸς ἐπίλογος, ὑπὸ Σταμ. Δ. Σταματιάδου.
Ἐπιστημονικὰ ἀνάλεκτα ὑπὸ Ρ*.
Ἀνοικτὰ γράμματα.
Ζητήματα καὶ Ἐρωτήσεις: Ἀποτελέσματα τοῦ Α' Διαγωνισμοῦ.
Ἡ Ὑπερεία (εἰκόν).
Ἐἰς τὸ προοιχόν: Οἱ δώδεκα μῆνες: Μάρτης, ποίημα ὑπὸ Στ. Ι. Στεφάνου.— Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα, τρία συνθέντα τοῦ Ἐρεδιᾶ, κατὰ μετάφρασιν Ι. Γρουπάρη.— Ὁ ἀνατέλλων ἀνθρωπισμὸς, ὑπὸ Πλάτωνος Δρακούλη, κτλ.

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Ἐικονογραφημένην Ἑστίαν»: Πρὸς τὸν κύριον Γρ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, διευθυντὴν τῆς «Ἐικονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

πει νὰ φαντασθῶμεν ὑπάρχον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὅτι δὲ ἀπὸ κρουσῶν ἐχύνετο τὸ ἐκ τῶν βράχων ἐκρέον ὕδωρ γίνεται ὀήλον καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν Φερῶν, ἐφ' ὧν ἡ Ὑπερεία κρήνη εἰκονίζεται ὡς ποταμὸς ἐκχυνόμενος ἀπὸ τοῦ στόματος κεφαλῆς λέοντος. Ἴσως δὲ εἰς τὴν παράστασιν τῆς Ὑπερείας ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Φερῶν χάραγμα τοῦ ἐμπροσθίου ἡμίσεος ἵππου ἐξέχοντος ἐκ τῶν βράχων· ἐσχετίζοτο δ' ἄλλως καὶ ὁ ἵππος πρὸς τὸν Ποσειδῶνα τὸν πατέρα τοῦ ἐπωνύμου τῆς κρήνης Ὑπέρητος¹. Εἶνε δὲ τὰ ταιαῦτα νομίσματα ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν Φερῶν, ἀνερχόμενα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ἦτοι κατὰ δεκάδα ὄλας ἐτῶν παλαιότερα τοῦ τυράννου Ἰάσονος.

Συστάδες δένδρων θαλερῶν σκιάζουσι σήμερον τὴν σχεδὸν τετράγωνον λίμνην τὴν σχηματιζομένην ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς ἀειρροῦ πηγῆς, ἔχουσιν πλάτος μὲν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μέτρων 52,70, μήκος δὲ ἀπὸ Α. πρὸς Δ. 39,80. Ἀπὸ ἰκανῶν ὀπῶν καταρρέει τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν βράχων ἀέναντι εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην δεξαμενὴν, ἣτις εἶχε τὸν Σεπτέμβριον, ὅτ' ἐπισκέφθη τὸν Βε-

λεστίνον, βάθος ἐξήκοντα περίπου ἑκατοστῶν. Φιλοτιμῶ δὲ μερίμνη τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς περιβάλλεται ἡ λίμνη ὑπὸ ἰκανῶς εὐσταλοῦς κρηπιδώματος, ἀποτελουμένου ἐξ ἀρχαίων μαρμάρων, οἷα ἄλλως καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἡδὴ δεκάδα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος περιέβαλλον ἐν μέρει αὐτήν¹.

Ῥαβδωτὸς μινάρης ἀλειτουργήτου τὴν σήμερον τζαμίου, οἷοι καὶ ἄλλοι ὑψοῦνται ἐν τῇ πόλει, ἀνατείνει εἰς τὰ ὕψη τὴν αἰχμηρὰν αὐτοῦ κορυφὴν ἐν ὠραία ἀντιθέσει τῆς λευκῆς αὐτοῦ χροιάς πρὸς τὸ μῶλις ποῦ ὑπόγλυκον ὕδωρ, ἐν ᾧ κατοπτρίζεται, καὶ πρὸς τὸ χλωρὸν φύλλωμα τῶν ἐγγύς ποῦ βλαστανόντων δένδρων. Αὐξάνει δὲ τὸ γραφικὸν τοῦ θεάματος ἡ ποικιλία στολῆ τῶν γυναικῶν τοῦ Βελεστίνου ἐρχομένων νὰ πληρώσωσι τὰς στάμνας αὐτῶν ἐκ τῆς λίμνης. Οὐδ' ἔχουσι τι νὰ φοβηθῶσιν, ἐν ᾧ ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Ἄγγλος Leake ἐν τῇ περὶ τῆς βορείας Ἑλλάδος συγγραφῇ αὐτοῦ τῇ δημοσιευθείσῃ τῷ 1835, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ αἱ Ἑλληνίδες τοῦ Βελεστίνου οὐδεμίαν ἐποιοῦντο χρῆσιν τοῦ ἄλλως ἀρίστου ὕδατος τῆς κρήνης, ἀρκούμεναι εἰς τὰ ἐν τοῖς οἴκοις φρέατα, ἐκ φόβου τῶν Ὄθωμανῶν, οἵτινες ἦσαν πολὺ πολυαριθμότεροι ἐν τῇ πόλει².

Ἡ πρὸς τὴν φύσιν ὑπέροχος ἀγάπη τῶν ἀρχαίων ἤγαγεν εἰς τὸν μῦθον, ὅτι ὁ ἐπώνυμος τῆς Ὑπερείας, ὁ Ὑπέρης, κατόκει ἄνωθεν τῆς κρήνης τῆς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσης³. Ὁ δὲ περίοικος λαὸς τῆς σήμερον ἐλησημόνησε τὸν τε Ὑπέρη καὶ τὴν Ὑπέρειαν καὶ καλεῖ τὴν κρήνην Κεφαλόβρυσον, ὡς καὶ ἀλλαχῶ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζονται κεφαλαῖα αἱ πηγαί. Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ τὸ νέον ὄνομα τῆς κρήνης οὐδένα πλέον ἀνακαλεῖ μῦθον, ἐκ τῆς εὐρείας τοῦ λαοῦ φαντασίας ἀνεβλάστησεν ὠραία παράδοσις ἀποζημιούσα ἡμᾶς ἐντελῶς διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνδεομένων μύθων. Ἡ παράδοσις μεταθέτει τὴν ἀνάβλυσιν τῆς πηγῆς εἰς χρόνους ἀρχαίους καὶ ἀμνημονεύτους, καὶ ὅμως ἡ ἀρχαιότης αὕτη ἡ ἀχρονολόγητος δὲν εἶνε ἡ ἀπωτάτη, ἡ μετεωριζομένη εἰς τοὺς ἀρχαίους θεοὺς καὶ ἥρωας, τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Ὑπέρη, ἀλλ' εἶνε ἡ ἀρχαιότης ἡ προσιτὴ εἰς τὸν νέον ἑλληνικὸν λαὸν τὸν μὴ δυναμένον νὰ χρονολογήσῃ τι ἀπωτέρον τῶν βαρυνάντων τὸ ἔθνος χρόνων, ὧν ὑπῆρξαν δι' αὐτὸ ἀμέτρητοι, εἰς τὸ χάος τῶν αἰῶνων κρυπτόμεναι αἱ πικραὶ ἡμέραι. Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἀορίστως ἐν ταῖς θλιβεραῖς ἐκείναις ἡμέραις, καὶ ἴσως ἡ παράδοσις περὶ τῆς

μυστηριώδους ἀρχῆς τῆς πηγῆς καὶ τῆς μετ' αὐτῆς συνδεομένης ὠμότητος τῆς τυραννίδος ἦτο τὸ κυριώτατον αἷτιον τῆς πτοήσεως, ὑφ' ἧς ἔμαθεν ἐμποδιζομένης νὰ κατέρχωνται πρὸς τὴν λίμνην τὰς γυναῖκας τοῦ Βελεστίνου ὁ Leake, ὅστις ἠγνοεῖ τὴν περὶ τῆς Ὑπερείας παράδοσιν τῶν Βελεστινιωτῶν.

«Εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, μοὶ διηγήθη ὁ συνοδεύων με ἀφελὴς ἱερεὺς, ἔβασκεν ἕνας τσοπάνης τὸ ποιμνίό του εἰς τὰ βουναῖα ἐδῶ γύρω, εἰς τὴν Μαλούκαν καὶ πέρα. Ἦταν καλοκαίρι καὶ διψοῦσαν τὰ ζῶα. Ἐξαφνα βλέπει μίαν ἡμέρα ὅτι τὰ γίδια του ἐφαίνονταν ποτισμένα. Ποῦ καὶ πῶς δὲν εἰξευρεν. Ἐπρόσεξε τὴν ἄλλην ἡμέρα, καὶ εἶδε τὸν τράγον νὰ σκύφῃ χαμηλὰ ἐστὴν γῆ. Εἶχε βρῆ νερὸ καὶ ἐπίνεν, ἐπίνεν ἀχόρταγα. Βάζει ταῦτι ὁ πιστικός ἐστὴν γῆ ἐκεῖ ποῦ εἶδε συμμένον τὸν τράγο, καὶ ἀκούει νὰ κολάζῃ νερό. Κανεὶς δὲν εἰξευρεν ἀπὸ ποῦ ἤρχονταν ἐκεῖνο τὸ νερὸ τὸ κρυμμένο καὶ ποῦ ἐπήγαινε. Ἦθελε νὰ το κρατήσῃ καὶ ἐκεῖνος μυστικό. Ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ ἔσκυψε καὶ αὐτὸς νὰ πιῇ, τοῦ πέφτει ἐστὸ νερὸ ἡ φλογέρα. Σὲ λίγες μέρες ἡ φλογέρα του εὐρέθηκε κάτω ἐστὸν πλάτανον (εἰς τὸν πλάτανον παρὰ τὴν λίμνην τῆς Ὑπερείας). Τὸ μαθαίνει ὁ ἀγᾶς. Ζητᾷ νὰ μάθῃ ποιανοῦ ἦταν ἡ φλογέρα καὶ πῶς εὐρέθηκε ἐκεῖ. Μαθαίνει ἀπὸ τὰ πολλὰ πῶς ἡ φλογέρα ἦταν τοῦ τσοπάνη. Διατάζει νὰ τοῦ τον φέρουν ἔμπροστά του. Τὸν ἐξετάζει καὶ μαθαίνει πῶς τοῦ ἔπεσεν ἡ φλογέρα ἐκεῖ ποῦ ἔσκυψε νὰ πιῇ ἀπὸ τὸ νερὸ ποῦ εἶχε εὐρεῖ τὸ τραγί. Ὁ ἀγᾶς θέλησε νὰ μάθῃ καὶ αὐτὸς τὴν πηγὴ γιὰ νὰ φέρῃ τὸ νερὸ ἐστὸ παλάτι του. Στέλνει τὸν τσοπάνη συντροφευμένο μὲ δύο ἀραπάδες ἐστὸ βουνὸ, καὶ ἐκεῖ τοὺς δείχνει ἐκεῖνος τὴν πηγὴ ποῦ εἶχε πέσει ἡ φλογέρα. Οἱ ἀραπάδες ἐρχονται καὶ τὸ λένε τοῦ ἀγᾶ, ἀφ' οὗ πρῶτα ἐσκότωσαν τὸν τσοπάνη, ὅπως τοὺς εἶχε διατάξει ὁ ἀγᾶς. Σὲ λίγα βρέθηκαν καὶ οἱ ἀραπάδες σκοτωμένοι γιὰτὶ ἔτσι διατάξε ὁ ἀγᾶς. Ἐμείνει ἐκεῖνος μονάχος νὰ το ξέρῃ ποῦ ἦτον τὸ κεφαλαίρι. Ἐπειτα πέθανε καὶ ἐκεῖνος χωρὶς νὰ το πῆ κανεὶς. Γι' αὐτὸ κανεὶς ἀκόμη ὡς τὰ σήμερα δὲν το ξέρει ποῦ πρωτεβγαίνει τὸ νερὸ ποῦ χύνεται ἀπ' τοὺς βράχους κοντὰ ἐστὸν πλάτανον.»

Ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, ἐν ᾧ τὸ νερὸ ποῦ ἐχύνετο ἀπ' τοὺς βράχους κοντὰ ἐστὸν πλάτανον, τὸ θεοφιλέστατον νᾶμα τῆς Ὑπερείας, ἐκελάρυσεν ἀκόμη ἐκεῖ πλησίον, ἐκελάρυσεν διαρκῶς, κηλοῦν ἡμῶν τὰ ὦτα καὶ ῥέον περαιτέρω, ὅπως ἀρδεύσῃ τοὺς κήπους καὶ κινήσῃ τοὺς μύλους καὶ τὰ ἐργαστάσια, καὶ, τρεπόμενον ἔπειτα μακρὰν ὁδὸν μεταξὺ Βελεστίνου καὶ Ῥιζομύλου, χυθῆ μετὰ δίωρον ῥοῦν εἰς τὴν Βοιωτικὰ λίμνην, πρὸς βορρᾶν τῶν Φερῶν.

ΣΤΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

¹ Leake Travels in northern Greece τόμ. Δ' σ. 440.

² Leake ἐνθ' ἂν.

³ Ψευδοφωρεκίδου τοῦ Λεοῖου ἀπόσπ. 55 παρὰ Müller Fragmenta Historicorum Graecorum τόμ. Α' σ. 86. «Ὑπέρης, ὅς ὤκει ἐπὶ τῇ κρήνῃ τῇ ἀπ' αὐτοῦ κληθείσα.» Ἦτο δὲ ὁ Ὑπέρης κατὰ τοῦτον τὸν συγγραφέα ὄχι τοῦ Ποσειδῶνος υἱός, ἀλλὰ Μέλανος τοῦ Φριξίου καὶ τῆς Εὐρυκλείας.

¹ Ἰδ. Head Historia numorum. Ἐν Ὄξωνι. 1887 σ. 260.